

OBRRTNIK.

(DER GEWERBSMANN.)

Strokovnjašk list za obrtni stan.

„Obrtnik“
izhaja 16. dan vsacega
meseca in velja
s pošiljanjem na dom
vred za celo leto
1 gld. 80 kr.,
za pol leta 90 kr.

Uredništvo in
opravništvo:
Gospodske ulice št. 3.

„Der Gewerbsmann“
erscheint am 16. jeden
Monates und kostet
einschliesslich der Zu-
sendung für das ganze
Jahr 1 fl. 80 kr., für ein
halbes Jahr 90 kr.

Redaktion und
Administration:
Herrngasse Nr. 3.

Dopisi in poročila sprejemajo se v slovenskem i nemškem jeziku. — Die **Zuschriften** und **Berichte** werden auf Wunsch auch in deutscher Sprache veröffentlicht.

Žalostni časi.

Serce vsacega človekoljuba se žalosti pri pogledu mej denašnji svet. Devetnajsto stoletje prišteva se ponosno razsvitljenim in humanitarnim, a če vse ne moti, sodili ga bodo naši potomci vse drugače. Odpravljeno je sicer robstvo, padle so vezi stanovske razlike, pred postavo smo vsi jednaki; a vse, kar je v teoriji odpravljeno, ponavlja se pod drugimi pogoji v drugi obliki. Kmetiški in obrtjuoči stanovi — glavna stebra državnemu obstanku hirajo in ni se v bližnji bodočnosti nadejati, da si opomoreta. Kmet, obrtnik in delavec sta posredno ali pa neposredno v rokah denarnih mogotcev, razvitek in napredek jim je nemogoč. Národno-gospodarske teorije o prostosti prometa in kapitala, po katerih ni le dopuščeno marveč hvalevredno brezobzirno in neomejeno izsesavanje delajočih stanov, ne gledé na nevarne posledice takega početja nosijo vže obilen sad. Državni red, varnost imetja, da celo varnost življenja postalo je problematično, odkar je brezobziren pritisek na jednej strani napravil brezobziren protipritisek. Država uporablja svoje skrajne moči, kakor je izjemno stanje, da brani svoj in obstanek svojih državljanov nasproti pretečim napadom skrivnih moči. Je li móglo tako daleč priti? Menimo da ne.

Ko bi naši državniki ne bili v milost in nemilost pripustili delajoče stanove kapitalskim sesalkam, ko bi se bila ravnopravnost razširila tudi v političnih zadevah mej priprosto ljudstvo, ko bi se bil z jedno besedo produktivnim stanovom pripustil njih ogromnemu številu primerni, naravni in merodajni upliv pri postavodajstvu, gotovo ne bi gledali koncem našega stoletka dogodke podobne onim iz srednjega veka, ko je v goščavi pri cestah prežal roparski vitez na imetek in življenje mimogredočih.

Ljudstvo, ki je v priborenje svobode žrtovalo kri in imetek, ni uživalo sadu groznih bolečin. Polastili so se državnega vesla drugi stanovi a revež potisnil se je v kot. Pogled v naš državni zbor predoči nam jasno celi položaj. Okolu 40 milijonarjev, neprimerno visoko število advokatov in druge gospóde, ki o težnjah in potrebah delajočih stanov niti pojma nema — sedi v njemu. Volilni red uravnan pa je tako, da ljudski volji ni moč na površje. Pritožba in nezadovoljnost nima duška na postavnem mestu, prekorači tedaj meje, in konec je nepostavna sila in — izjemno stanje.

Kje se bode našel voditelj iz teh velikanskih zmot človeškega duha!

O naši trgovinski in obrtniški zbornici.

Na prestopni dan letošnjega leta vršile so se za kranjsko trgovinsko in obrtniško

zbornico dopolnilne volitve. Iz obrtnega oddelka izstopila sta gg. Horak in Pakič in

bila zopet izvoljena. Národní časniki radujejo se s svojega stališča nad izidom teh volitev, po katerih je národna večina v zbornici tudi znanprej zagotovljena. Te volitve vršijo se vže odkar zbornica obstoji iz gol narodnega stališča. Narodna zanesljivost je bila Nemcem kakor Slovencem dosedaj edino merodajna pri izboru kandidatov. Sposobnost in nadarjenost za zastop kupčijskih in obrtniških zadev jemala se ni v poštev — in zaradi tega je bila zbornica vedno le odmev zmagovalne nemčurske ali pa narodne stranke, nikdar pa pravo glasilo in zastop kupčije in obrtije. O priliki lanských volitev za deželni zbor opisali smo jasno naše stališče in za edino pravilno proglasili, da zastopnik zbornice v deželnem zboru ne more biti drugi, nego kupčevalec in obrtnik. V drugih volilnih krajih je tema stanovama skoraj nemogoče postavljati lastne kandidate in naj se ugovarja kolikor hoče, mi ostanemo pri svojem mnenju, da ta dva stanova potrebujeata v kranjskem deželnem zboru praktične zastopnike iz lastnega stanu, kojih ni voliti le iz národnega in političnega marveč iz strokovnjaškega stališča.

Ne vemo, kedaj bodejo ti nazori prodrlí tudi v druge kroge, a dokler se to ne zgodi, je neobhodno potreba, da zastopniki obrtnikov vsaj v zbornici razvijajo nekoliko več inicijative in samostojnosti kakor do sedaj.

Obrtniškemú oddelku dela ne primanjkuje. Nova obrtna postava pozivlja zbornice v glavnih in najvažnejših vprašanjih v raz-

sodbo in dogovor. Dosedaj se zato še ni zmenila in če misli tudi znanprej ostati le „volilni stroj“ za deželni zbor, potem je pač popolnoma opravičeno jednoglasno mnenje, da zbornica ni vredna grošev, katere plačujemo, da se vzdrži. Lahko bi navedli opravičene izraze mnogih obrtnikov o tej zadevi, a nočemo napravljati grenkih utisov. Obrtniki, ki v zbornici sedijo, menda sami spoznajo njih brezuspešni poklic, ker najraje vidijo, da se jih niti ne spominja na to, da so kamorski svetniki.

Mi sicer pripoznamo, da jim je manjkalo dosedaj podpore od svojih sodrugov od zunaj; — indiferentizem obrtnikov v obče ne more krepilno uplivati na njihove zastopnike, a tega jim sedaj ne manjka več.

Če se v resnici namerava odpraviti jako čudne izrastke neomejene obrtne svobode, če bode razločiti pravo in delokrog tega in onega stroka, če se bode v prid male obrtije poskušalo omejiti neopravičeno delovanje marsikomu, ki brez lastne potrebe le „per gloriam konkurence“ odtegne vsaki grizlejši malemu obrtniku izpred ust, — potem bode trebalo marsikatero moške besede v naši zbornici ne glede na zamero ali nezamero. Narodna nevarnost zbornici sedaj pač ne preti več, če ne bode tedaj predružačila dosedanji sistem, prišel bode veter, ki bode tudi njo popihal tja, kamor spadajo vsi zastopi, kateri tlako delajo tujim interesom v največjo škodo svojih lastnih.

Odrešenje rokodelcev ali „Slovenčeva“ potrata. *)

I.

Že dlje časa trudimo se enako drugim obrtnikom na dan spraviti uzroke obrtniškega propada, katere nahajamo največ v no-

vodobnih šegah, izdelovanja in prodaje. Čutili in poskusili smo osodo in stanje svojega stanu izza mladih let v stopinjah vajenca,

*) „Slovenec“ pri tej priliki priporočamo, naj bere v 10. št. „Slovana“ zdravniške pogovore od g. dr. Jos. Derča. Vidil bode kako „potrato“ priporočá omenjeni strokovnjak ravno delajočim ljudem, ker mej drugim piše: „Nočemo razlagati, kakošen mora biti živež, da ugaja človeškemu organizmu, omeniti hočemo samo, da mora biti živež raznovrsten. Pogrešati se ne sme niti mesa niti mesne jedi ali vsaj zabele, kajti vže zobovje nam kaže, da nismo

vstvarjeni, da bi samo zelne glave hrustali in travo pulili, ampak naš život potrebuje tudi mesa.“ Kaj ne „Slovenec“, to ni res. Človeški organizem in zobovje naj se ravna po stanu; kdor n. pr. ne more ničesar prisluziti in tudi „naravnega prava“ (kapitala) nima, naj se jedi vzdrži. Vsaki po svojem stanu in premoženju in socijalnega vprašanja bo konec! Kaj ne?

pomočnika in mojstra. Znale so nam najskrivnejše rane denasnjih rokodelcev iz lastnega poskusa, — omenili smo jih dostikrat, in če vse do zadnjega odkrili nismo, storili smo to le zaradi ozira na razne druge stanove, ki so neposredno velikokrat krivi, da se obrtniku uniči težko si priborena samostojnost. Kakó se to zgodi ne bomo tudi danes javno razlagali, a če kdo hoče, poizve to prav lahko pri vsacem rokodelcu. Tistega visokega mnenja o grofih in baronih, katerim po izreku „Slovenca“ edino pristoji nositi črno obleko, mi iz prav tehtnih razlogov pač nimamo, in če bi mi imeli kedaj, kedar o drugih stanovih pišemo, tako malo pomisleka in dostojnosti, kakor jo ima „Slovenec“, kedar obira rokodelce, izpala bi naša kritika enako surova in grda, kakor je „Slovenčeva“. Našim bralcem je gotovo še v spominu, da smo bili vže vlansko leto jedenkrat primorani odbijati grde in zlobne podtike „Slovenca“ gledé obrtniškega socialno-političnega stališča. Odkar je pa ta list dnevnik, njegovi izdajatelji pa z osnovo lastne tiskarne, — obrtniki, — ravna se prav po geslu: „Wem Gott ein Amt gibt, dem gibt er auch Verstand“ ter prav košato razsoduje obrtniške zadeve. V mnogih člankih nam je vže prerešetal srce in obisti, a molčali smo. V št. 48. od 28. febr. t. l. spravil se je pa, kakor piše „z preiskovalno iglo“ v naš želodec in v njemu našel preveč — pečenke.

Pod krinko dopisa „o pritožbah naših rokodelskih in malih obrtniških stanov nekaj,“ — se pričetkoma prav porogljivo norčuje, da se ni vsacemu kričaču posebej naznanilo, da so naše pritožbe zaradi dela na gradu vslisane ter trdi, „da se sedaj na gradu ne izdeluje ceneje kakor pri družih rokodelcih in obrtnikih, če niso s svojo ceno prenapeti.“ Sedanje cene na gradu morejo nam tedaj merodajne biti, sicer so prenapete! Rokodelec v mestu, ki plačuje davek, drago stanovanje in življenje, naj dela po cenah kaznjencev, — tega izvrstnega narodno-gospodarskega nasveta dosedaj pač še slišali nismo. A to ni vse. Dosedaj smo si domišljevali, da svoje potrebe vsled praktičnih izkušenj najboljše poznamo, pa to ni res. „Slovenec“ je

iznajdel „nezmotljivi lek“ za naše rane in da ga vsakdo lahko porabi, hočemo ga v prid naših čitateljev tudi mi objaviti. „Slovenec“ piše:

„Zdaj vzamemo v roke preiskovalno iglo in dregnemo ž njo v neko prav očitno rano **skoro večine** (čujte! čujte!) naših rokodelcev in obrtnikov srednje in nižje vrste.

Ktera je ta rana? Kar naravnost jo odgrnimo: Ta rana je prevelika potrata.

Star in resničen, dobro skušen pregovor nemški pravi: „Handwerk hat einen goldenen Boden“ (rokodelstvo je na zlatih tleh). Res da so se časi mnogo spremenili, vendar tako ne še, da bi ta pregovor spravili ob veljavo. Če je več ljudi, več potrebujejo in kdor jih s tem preskrbuje, je obrtnik ali rokodelec (to je faktum), kmeta tú kar na strani puščamo. Ali temu nasproti stoji to, da ti naši stanovi stopajo preveč iz svojih vojníc ter deloma pozabijo čisto na naravno (!!!) človeško pravo zaloge (kapitala), gmotne ali duševne.

Če je kdo v svoje obrtnijo, kupčijo ali karkoli vtaknil — recimo 10.000 gld. ali toliko založil za duševno izobraženost svojemu stanu potrebno, pa še veliko let hudega truda, ima vendar več pravice do uživanja obresti iz te zaloge, kakor oni, ki je za tako reč potreboval le par let učenja in morda skoro nič denarne zaloge. (Seveda.)

In zdaj smo skupaj, mislim. Razume se namreč samo ob sebi, da človek, ki je le malo založil za svoje življenje, tudi ne sme zahtevati, da bi imel vsak dan na mizi pečenko, pa hodil črno oblečen, rodovina pa se prav po veliko gosposko postavljala. Če bi tako bilo, bi se oglasil še kmet, češ, da ima ravno take pravice do dobrega in boljšega življenja; a kaj bi bil konec? Poginil bi. (Memimo da preje drugi.)

Vsak naj se toraj nosi in živi po svojem stanu. Žalibog, da ravno kaj tacega ne moremo reči o nekterih družinah rokodelskega in obrtniškega stanu, to nam je pokazal letošnji predpust, kakor marsikteri njegovih prednikov že. Videli smo take oprave, take potrate, da nam je prišla na misel šala iz nekega českega lista, ko hčerka, videč, da se plazi okoli nje zeló nališpan gizdalin, praša mater: „Povejte mi, mama, kdo je ta človek? Krojač ali baron?“ Pri nas bi se večkrat dalo prašati: „Ali so to hčere krojačeve ali grofove?“

Pa ne samo to. Pojdi ob nedeljah kam v okolico in sedi za mizo, če dobiš prostor. Kaj boš našel tam? Zeló mešano družbo: tam pohlevno, tam našopirjeno. A vselej smeš staviti, da tam, kjer se bo obilno na mizo nosilo, bo plačal košato oče krojač, čevljar, usnjar, mizar itd., tam pa, kjer bo račun le pičel, bo segel skromno v mošnjiček uradnik, profesor, učitelj ali sploh kdo, ki ni rokodelec ali obrtnik. In ko bodo vstali, se bodo prvi ljudje posmehovali tem revežem, ki „lačni domú gredo“.

Kakor smo pri vže omenjeni polemiki s tem listom vlansko leto omenili, da enacih napadov nismo še slišali niti v obrtnikom sovražnih židovskih časnikih, — izjavimo tudi sedaj v imenu mnogih obrtnikov, ki so ta članek čitali, da si tacega celo v družinsko življenje segajočega brezobzirnega in neresničnega napada ne bi nadejali v narodnem domačem in — katoliškem listu.

Obžalujemo pa uboge kanonike, uradnike, profesorje, učitelje i. d., da so se lotili tacega slabega posla in le ta svet nam preostaje za-nje, naj se kar najbržje mogoče po-

trudijo, da s „par letnim učenjem“ postanejo krojači, čevljarji, mizarji, usnjarji i. t. d., potem jim ne bode treba več lačnim domov hoditi, — marveč pečenke imeli bodo na ostajanje, kakor jo imajo rokodelci.

Čudno se nam pa zdi, da se o petkih, ko delimo našim revežem darove, mej njimi ne nahaja duhovnikov, profesorjev, uradnikov, učiteljev i. t. d., temveč le postarani rokodelci in težaki. Pa kaj? Slednji so najbržje zajedli svoje dohodke ob nedeljah pri pečenki, — a prvi prihranili so si — pečenko za stare dni. — Smo li sedaj skupaj, g. „Slovenec“?!

Varstvo dolžnika pri eksekutivnih prodajah.

V seji državnega zbora dne 22. januarja utemljeval je poslanec Richter svoj predlog, omejiti in predruščiti določbe kazenske postave tako, da se pri eksekutivni prodaji dolžniku ne bode moglo vzeti vse, temveč da mu ostane v lasti vsaj toliko, da mu obstanek ne bode mahoma uničen. Kakor znano omeji sedanji kazenski red te dražbe le toliko, da se dolžniku ne sme prodati najpotrebnejša obleka in delalsko orodje. Vse drugo pa se na milost in nemilost prepušča upniku, kateri s to pravico ne uniči le dolžnika osobno, temuč tudi njegovo nedolžno družino pripravi ob vse, da ji ne ostaje niti najpotrebnejše hišne oprave.

Stališče v tej zadevi je gotovo jako različno; a poslanec Richter je rekel: „da je mej vsemi eksekutivnimi redi civiliziranih držav, naš najstrogeji, torej predruščenje tega v humanitarnem smislu nujna potreba. Državni zbor je čestokrat že skrbel zato, da se od plače uradnikov, pokojnine vdov i. t. d. ne more vse eksekvirati; enako preskrbljen je veleposestnik z ustanovo fidejkomisa. Čas je tedaj, da se kaj zgodi za varstvo delajočih stanov in s tem prepreči krivica in reši marsikoga nesreče in pogube.“

Njegov predlog omeji samo prodajo premičnega blaga. Tako naj bi dolžniku v lasti ostalo vse kar potrebuje, da more nadaljevati obrt, kupčijo; potrebna hišna oprava, živež za nekaj časa; kmetovalcu pa neobhodno potrebna živina, semena, poljsko orodje itd. Sploh pa naj ostane vsacemu človeku v lasti neki „Existenz-Minimum“.

Konečni izid tega predloga, kojega je zbornica odstopila odseku za kazenske postave v pretres, je za obrtujoče stanove kakor tudi za nepremožno ljudstvo sploh velike važnosti, ker na jedni strani zamore koristiti, a na drugi pa utegne revežem uničiti še oni majhni kredit ali zaupanje, kojega da sedaj imajo.

Da bodo tudi nasledki glede kreditnih razmer, oziroma sedanje navade na up delati, v okvirju male obrtije kaj občutljivi, ne treba nam posebno poudarjati; radovedni smo le, kedaj bodo obrtniki sprevidili, kako živa potreba jim je zadruga in koliko nujnega dela je čaka, če hoče urediti razmere, katere obrtnike sedaj kar neposredno uničujejo, in te so — kreditne.

O komunizmu in socijalizmu.

Spisuje B—k.

(Dalje.)

Jednaci misli je bil tudi za njim ling (pregnan l. 1845): češ da je osobno (Babeuf-om) živeči nemški komunist Weit- imetje vneboupijoča krivica, in ta

tem višje, ker je uzrok, da pomanjkanja in gladú trpi na tisoče siromakov; slehrna ne-jednakost iztrebiti se mora iz svetá i. t. d., mej tem ko so drugi še odločnejše poudarjali n. pr. Proudhon (umrl l. 1865), da je imetje tatvina, to se pravi: navidežno zakonita oblika tatvine, po kateri si posamezni prisvoja, kar pripada celej vrsti, célemu rodu, po kateri prepreči družemu pravični soužitek.

Da se tedaj sedANJI položaj pretvori, ker se takó ali takó ne more doseči namišljenega smotra; treba je nasilnega prevrata, deloma pa zopet prepričanja, katero se vže takó čedalje širi. — Drugi pot ukrenili so ikariški komunisti, katerih ustanovitelj Cobet (umrl 1856. l.) je trdil v nadi, da bodo vsi državljani v po-njem izmišljenej demokratskejši izglednej državi (Musterstaat) iz prostega nagona do skupnosti (Gemeinschaft) ostali v postavnih mejah, ter ne bodo zločinili: da se ima postaviti mesto surove sile načelom bratovsko ljubézen in prostovoljno prepričanje posameznega državljanu. Sléhrna državna oblast se ima voliti sevéda po národu.

Po izgledu uzorne države, katero si je izmisлил Thomas Morus (umrl 1535. l.), moralo bi se to zgoditi n. pr. pri prebivalcih otoka Utopije, stanujočih v mestih: da imenuje slehrno mesto trojico izkušnih iz velezmóžnih starčkov odbornikom; po 30 družin vkupe jednega philarcha (starešino), vsi starešine vkupe knjeza, razumljivo še le kedár so prisegli, da dadó svoj glas najzmóžnejšemu in najodličnejšemu iz četvorice, katero naj bi ljudstvo samo priporočilo.

Knjez naj vlada do smrti s proto-philarchi vkupe, kateri zastópajo sléhrni po 300 družin; razumljivo se vrši vse to pod tem pogojem, da ga ne sumničijo, ko bi morda hlepil po samovladarstvu.

Poznejši komunisti kot naobraženejši republikanci se neso dosti pečali s centralno oblastjo, z njenim početkom in prospehom.

V pomenljivem nasprotju s tem nazorom pa so nemški komunisti Švicarski v

4. desetletji našega veka: po njihovej trditvi in črtežu naj bi v komunističnej vkupnosti vladala védnost in izobraženost; na krmilu pa naj bi stala trojica najslavnejših modroslovcev (filozofov).

O tem, kakó da se bodoča organizacija človeške družbe izvrševa in uresniči, so nazori zopet zeló različni, ter se le toliko strinjajo, da je vsem ljudem vkupna posest in zaslužek, ter da se imajo vsi preživljati iz tega zaslužka. Vsak državljan je délavec: dan za dnevom mora sléhrni delati, da si le po 6—7 ur, in sicér po načrtu, katerega ima prirediti vrhovna oblast; ali pa se morajo vsi pečati z materijalnim delom, katerega si izvoli vsak sam; oproščenih je le malo število. Zato pa vkupno uživajo vsi: izjemoma pak se dovoljuje vsem popolna sloboda gledé dela in užitka.

Posámeznosti so se pri tem črtežu kaj različno naslikale.

Takó naj se zidajo n. pr. po návodu francoskih ravnopravnikov (Egalitaires), poznejših Babeufovih privržencev, povsodi le priležna in enakomerno opravljena bivališča, katerim nadzoruje in katere oskrbuje javni stavbeni mojster; vsi naj se jednako oblačijo: razlikujejo se mej seboj gledé obleke le stari in mladi. Dela naj se v vkupnih prostorih, ali pa naj se delo razréduje po stárosti (Owen-ov korporacijski sistem; Owen je umrl 1858. l.).

Nekateri so poprej branili in zastopali zakon pa družino; ali po poznejših nadvladilnih nazorih nema biti ni zákona ni družine: občestvo ima skrbéti za odgojo otrok sploh, ali pa vsaj prevzéti njih odgojo od gotove starosti počenši, zraven tega tudi poduk.

Drugi zopet o tem kot negotovej bodočnosti popolnoma molčé, ter le butajo ob sedANJI družbeni red.

Komunisti tedaj ne uvidévajo, da je faktučna enakost mej ljudem vže nemogoča po njihovej naravnej nejednakosti; dalje prezirajo, da je privatna posest v gospodarstvenem oziru nujno potrebna, ter da se delavnost v za-

služek v privatnem (zasebnem) gospodarstvu ne daje nadomestiti po umeteljno izmišljenem vkupnem delovanju; komunisti konečno ne sprevidijo, da pomenja vkupno premoženje (Gütergemeinschaft) silovit nazadek, s katerom se vračamo nazaj k začetnej nerazvitej kulturnej stopinji: toraj je občna vkupnost gledé za-sluzka in užitka očividno nemogoča in neizpeljiva.

Ljudje so vže po rojstvu nejednaki v zmožnostih, ter se oddaljujejo drug od drugega po svojem razvitku v vsakdanjem življenju. Ta nejednakost, po kateri se zopet dopolnjujejo, je porok vednotrajnej npravnosti (Gesittung) v človečanstvu: ko bi hotel upeljati sploh nemogočo enakost, uničiš i človeštvo!

Jednakost ima pravico le do čisto občnih pravic, imenujemo jo ravnopravnost. Z ozirom na človeško npravitost. (Gesittetheit) se razumljivo lehkó opraviči želja po enakem varstvu v zakonih (Rechtsschutz), po slobodi gledé uporabljanja zmožnostij: da se sléhrni vzpéje kolikor mogoče visoko v sedanjem družbenem redu. Nasprotno pa ne opravičiš pohótnosti in tiste nezmérne pohlepnosti, katera vedno le to smotri, nikakor ne slabše živeti mimo svojega bližnjega, kateri je slučajno bogatejši in premožnejši; kajti lehkó se porodi poslej misel pouzročena po samopašnej in nenasitljivej zavisti, češ da ne smé nihče boljše živéti nego drugi.

Imovina ali imetje (Eigenthum), katero se je polágoma razvilo do privatnega imetja ni samovoljna temveč naravna prikazen pouzročena po nujnosti pridobiti si blagá in premoženja za užitek; le z ozirom na njeno zakonito obliko je imovina človeška naredba.

Da bi se imetje odpravilo, da bi ga družina ne smela podédovati: odstranili bi se ob enem uzroki, kateri sedaj takó silno uplivajo na gospodarstveno delovanje, varčnost in štedljivost; vsaj se nikakor ne dadó nadomestiti s tem, da se sléhrni velikodušno žrtvuje vkupnosti. Poleg tega tudi še nihče dokazal ni, da morajo

posámezniki samó radi tega skromno in beraško živéti, — dasi so gospodarstveno neodvisni, — ker drugi v obflici uživajo.

Po istih razlogih je neobhodno potrebna za-sluzba (Das Erwerben, Erwerb), kazoča se v sedanjem veku v vsakem zasebnem gospodarstvu, po kateri se trudi vsak posebe prostovoljno v mejsobojno uživanje. Na takošen naćin se faktiĆno već doseže in pridela, nego po samovoljno izmišleni, takozvanej organizácii za dćlo, po neposrednem trudu na vkupno kmetovanje, vkupno obrtovanje i. t. d. Kajti le pri Ćisto priprostem, skoraj povsem okupatoriĆnem kmetovanji si mislimo lehkó, da si vkupno pridćlamo in prislužujemo vsakdanji Ćisto skromni užitek: ker le v taciĥ celó priprostih razmćrah pać vkupno pohajamo na lov, vkupno ribarimo, sejemo in žanjemo.

Vkupno premoženje je le mogoće na najnižej kulturnej stopinji, ter le taćas, kedár se vkupno trudi in prislužuje; ali v razvitejših razmćrah se omogoĆi in skromno utelĆsi le v ljudeĥ, kateri so mej seboj zjedinjeni po ljubezni; n. pr. v družini pod naravno oblastjo svojega starešine (Familienhaupt). Razvidno je, da bi hotćla pri vkupnej posćsti većina le malo delati, a poleg tega kolikor toliko uživati na obćne stroške.

Ker dalje odpade naravna dolžnost družini vzgojevati njenih potomcev, bi se ljudstvo neznansko nabrójilo, in s tem nastalo bi obćno pomanjkanje.

Po vkupnej posćsti bi se tedaj ne izgubila siromašnost v gospodarstvenem oziću zaćasno le tú ter tam, temveć postala bi obćna nadloga.

Slednjić dalo bi se tako vkupno, po komunistiĆnih naćelih uredjeno gospodarstvo namćrujoće vkupno produkcijo in vkupni vžitek za vsć, — voditi in nadzorovati le po moćnej družbenej oblasti združevajoćej v sebi vse sile, izvenredne pravice in pripomoćke, kajti sicer je itak nemogoće nadvladovati gospodarstvenih razmćr in téženj samó jednega národa do

najmanjših in najneznatejših zadev po jedinem centralnem uradu!

Takošna sitna vkupnost pouzročila bi neznosljivo hlapčestvo in nadzorstvo, ali navzlic temu bi ne olajšala hib in trpljenja v človeški družbi: še celo povečala bi jih.

Uresničenje in utelesenje taci in jednaci nazorov za poskušnjo bilo bi go-

tovo marsikomu neusečno: posebno pa onim, kateri pri tem le lehkó izgubé, ne pridobijo pa ničesa; poglavitna náloga naj veljá vsakej družbenej reformi, če se hoče v resnici vzdržati; da hasne celoti, ne pa samó posameznikom, če bi bili tudi precej mnogobrojni; reforma ne sme biti tem le v začasno korist!

(Dalje prihodnjič.)

Domače zadeve.

Letni občni zbor je imelo kranjsko obrtno društvo dne 17. februarija v hotelu „Evropa“. Udeležilo se je zborovanja okolu 30 udov. Iz poročila blagajničarja povzamemo: Dohodkov je imelo društvo leta 1883. 400 gld. 32 kr., stroškov pa 269 gld. 62 kr. Društveno premoženje znaša 130 gld. 70 kr.

Pri dopolnilnih volitvah bili so gg.: Klein, F. Supančič, Slovša, Žagar in Zelenec zopet, — g. Krimer in g. Petrin pa na novo odbornikom izvoljeni.

Ponudba g. F. Strukelj-na, da prepusti obrtnemu društvu jedno sobo brezplačno, se je sè zahvalo sprejela, in že se je društvo preselilo v ta prav lepí prostor.

Nadejati se je v novem društvenem letu živahnejega delovanja, ker se čedalje bolj sprevidi, da iz zadružne organizacije ne bode dosti moke; obrtniki pa vendar jedno središče potrebujejo, če nočejo popolnoma propasti.

Zadruga se od 15. februarija do 16. marca v Ljubljani ni jedne ustanovilo. Čevljarski pomočniki sklicani so bili na rotovž, da izvolijo odbor, kar pa enako krojačem niso storili, in sicer kakor piše „Ljubljanski list“ s poudarkom, da nimajo z mojstri skupnih interesov.

Ker o teh javnih zborovanjah tudi

drugi listi seveda vsaki po svojem poročajo, repenčijo se nekateri prizadeti silovito na tem, da se kedo upa njih obnašanje kritizirati; in vendar bi mogli misliti da se celo dejanja ministrov opisavajo, in da dotičniki sè svojo kritiko na tihem kakor tudi v javnosti dosedaj nikakor niso bili izbirčni. Ker se pa nekaj taci poročil nam podtika, povemo jedenkrat za vselej, da se dosedaj še ne bojimo to potrditi — ko bi res bilo. Imamo pa hvaležnejšega dela kakor je kontrola različnih zborov — na ostajanje.

Kranjska hranilnica izkazala se je pri letošnjih darilih kaj strastno pristranska v národnem oziru. Ne le da je „Glasbeni Matici“ darovala samo 50 gld., nemškemu „Filharmoničnemu“ društvu pa 800 gld., — darovala je tudi tukajšnjemu novemu vsled trmoglavosti tujih Nemcev vstanovljenemu tiskarskemu društvu, ki šteje morebiti 15 udov 150 gld. podpore, — mej tem ko se je prošnja „Kranjskega obrtnega društva“ odbila. — Le tako naprej, dokler gre!

Normalne pravila za vse štiri od-delke zádrug v slovenskem jeziku izdala bode tukajšna kupčijska in obrtna zbornica. Obljubljeno nam je toliko iztisov, da jih bomo vsim naročnikom s prihodnjo številko doposlali.

Razne stvari.

Lastovke imenujemo pri nas laške delavce, ki v pričetku vsake spomladi iz toplih južnih krajev v Avstrijo in Nemčijo dohajajo. Stavbeni podjetniki take rajši v delo

jemljejo nego domačine, ker se slednji ne zadovoljijo s polento in zategadelj višje plače tirjajo nego Lahi. Kakor se iz Udine poroča, vidiral je ondotni prefekt vže letos od

novega leta 10.000 potnic (posov) zidarjem in težakom. Želeti bi pač bilo, da naša vlada tako „privandranje“ nekoliko obteži, vsaj domačih rok dovolj praznuje. V obče pa mislimo, da merodajni krogi niso „Slovenčevih“ misli, da bi morala tudi našim delavcem pri težkem delu v poletni vročini zadostovati — polenta.

Ključarska strokovna šola in učilna delavnica za stavbe, umetnost in stroje otvorila se je pretekli mesec na Dunaju (IX. Währingerstrasse Nr. 59). Industrija in obrt sè železom in kovino je v Avstriji že zaradi obile in dobre surovine velicega pomena. Tehnologični obrtni muzej zasluži za ustanovitev te šole vse priznanje. V temu zavodu sprejemali se bodo vajenci po končanem 14. letu starosti, če so z dobrim uspehom obiskovali vsaj ljudsko šolo. Priliko bodo imeli v primerno kratki učilni dobi seznaniti se z umetnosti svojega stroka tako, kakor nikjer drugje. Podučevalo se bode teoretično in praktično v vseh modernih in pri tej stroki epohalno napredujočih znanostih. Teoretičnemu poduku odločeno je 20 ur na teden, mej tem geometrično in projektivno risanje, aritmetika, algebra, mehanična tehnologija i. t. d. Praktični poduk v učilnih delavnicah (Sigl-ove velikanske tovarne) trajal bode 34 ur na teden.

Vodja tej šoli je sekcijski predstojnik profesor Karl Pfaff. Oglasila se sprejemajo pri vodstvu: Gewerbemuseum I. Eschenbachgasse Nr. 11 Wien.

Obrt z izdelki iz morske pene (Meerschäum) je osobito na Dunaji velikansko in svétovno znan, kar se je posebno na svetovni razstavi na Dunaju leta 1873 videlo. Kako se je obrt in kupčija z imenovano stvarino pričela, pripoveduje neki irski list. Leta 1723 živel je v Pešti črevljarski Kovač Karol, ki je bil poleg svojega stroka mojster v rezbariji. Ž njim seznanil se je grof Andrassy in ta je prinesel, vrnivši se iz Turčije saboj kos belkaste ilovce, ki ga je zanimala vsled neznatne svoje specifične teže. Čevljarju, ki je ta kos ogledoval, pride pa na misel,

da bi se dalo iz te ilovice izrezati pipo, ki bi vsled svoje porositete (luknjičavost) odstranila tudi nikotin. Poskušala sta torej in Karol izrezal je pipo za grofa in jedno za sè. Ker je pa mej svojim delom kadil in ni imel čistih rok je črevljarska smola ostala čestokrat na pipi. Mesto pa, da je bila pipa umazana ko je smolo odpravil, postala je svitlorjavo politirana, mesto bela, kakor je bila nova. To videvši namaže vso sè smolo in jo še okadi. Ko so drugi velikaši o lastnosti te ilovice zvedeli, vvažali so jo kar je bilo tačas seveda le težko in drago; in še-le leta 1830. postala je morska pena kupčijski prèdmet. Prva po Karolu Kovaču izdelana pipa pa je shranjena v Peštanskem muzeji.

Kako se denar dela, namreč papirnati. Kakor znano razlikujejo se nove državne note kakor tudi bankovci od prejšnjih po obliki in barvi. V kratkem izdale se bodo zopet nove note, in sicer petdesetaki. Vsled te prilike povabil je naš državni finančni minister Kallay zastopnike dunajskih časnikov, da si ogledajo atelier, vstanovljen pred dvema leti navlašč v to, da strokovnjaki in izvedenci v njemu študirajo in poskušajo na podlagi najnovejših tehničnih in umetniških iznajdeb, napraviti tak papirnat denar, da ga ne bode mogoče ponarejati.

Če pomislimo koliko je bila že država, banke, kakor tudi občinstvo s ponarejenimi bankovci ogoljufano, pripoznati moramo, da je bil tak zavod pač jedna najnujnejših potreb.

Razkazale so se žurnalistom vse priprave in sredstva, katere so izumeli, da se onemogoči ponarejenje po fotografičnem potu tako glede tiska kakor tudi barve. Finančni minister je izjavil, da bodo sedaj na novo izdelani petdesetaki najvarnejši denar na svetu, ter se dosedaj še ni našlo jednega falsifikata od goldinarjev in petakov, ki bi bili na tehnični način ponarejeni.

Ker je tedaj naš papirnat denar varen, bilo bi le še želeti, da bi ga nikomur ne manjkalo; a závoda, ki bi to slednje izumil, niso še ustanovili!

Inserati se sprejemajo in stane dvestopna petil vrsta za enkrat 5 kr., večkrat ceneje. — **Inserate** werden angenommen und kostet die zweispaltige Petitzeile 5 kr. — Mehrmalige Einschaltungen billiger.